

Milí čtenáři,

výjimečná záplava sněhu mě podnítila k tomu, že jsem se pokusil odhalit, proč zrovna 14. února, kdy nepochybně bude ještě velká část Evropy zasněžená, se slaví den svatého Valentina jako svátek zamilovaných, ačkoli bychom jej jistě spíš spojovali s jarem. Ponechávám ovšem stranou ověřenou skutečnost, že popularizaci valentýnského dne vzali v současné době na svá bedra hlavně obchodníci s dárkovým zbožím, kteří potřebují překlenout mrtvé období mezi Vánocemi a Velikonocemi. Zvyk únorového obdarování mezi blízkými lidmi různého pohlaví je nepochybně anglického původu, ale jakou má příčinu? První zmínka o zvláštní roli valentýnského dne pochází z alegorického spisu *Ptačí parlament* známého anglického spisovatele Geoffreyho Chaucera (14. století): vypravěč se setkává v rozkvetlé krajině se „vznešenou bohyní Přírodou“, k níž na „den sv. Valentina... všichni ptáci všech druhů, které si jen můžeš představit, přicházejí sem, aby si vybrali své družky“. Že by tedy nářezka na počátek hnízdění nejotužilejšího ptactva?

Zeptal jsem se odborníků: Jiří Pykal z českobudějovického pracoviště Agentury ochrany přírody a krajiny a Jiří Řehounek ze sdružení Calla se nezávisle na sobě shodli: v únoru hnízdí křivka obecná (ta i dříve: většinu její potravy tvoří výživná semena ze šišek, dále různé bobule apod.), krkavec velký, husa velká, orel mořský. Jedná se o nápadné ptáky (malé křivky žijí v hejnech), ale přece jen je to trochu málo na podklad pro Chaucerův text. Že by v Anglii bylo v únoru tepleji? Tamější weby uvádějí pro tento měsíc průměrnou teplotu 4 °C, zatímco Praha-Ruzyně -0,9 °C (zde se jedná o průměr za léta 1961 – 1990; dny kolem Valentina navíc patří v únoru k nejchladnějším). Chaucer sice nepíše přímo o hnízdění, ale o ptačích námluvách, které mohou hnízdění poněkud předcházet, ale to náš problém neřeší: v Čechách trvá zimní ráz počasí ještě dlouho a průměrné denní teploty překračují hranici 5 °C až v polovině března. Průměrná březnová teplota na Britských ostrovech činí 7 °C, ale její nárůst je jistě i tam pozvolný. Maje doma dvě publikace o anglické avifauně, trůfám si zobecnit, že ptactvo anglického vnitrozemí se příliš neliší od českého: lze tedy shrnout, že v Anglii v polovině února i v první polovině března bývá poněkud tepleji než u nás, ale stále poměrně chladno, a jako ornitologický laik nedovedu odhadnout, zda to stačí k rozdílu v chování ptactva v daném období. Intuitivně bych byl spíš skeptický, ale nebylo náhodou ve 14. století tepleji? Podle známého „hokejkového“ grafu IPCC zažila sice 2. polovina 14. století výrazné oteplení, ale i v horní amplitudě teplotní křivky byla tehdejší teplota asi o 0,1 °C nižší než dnes. Takže mě napadá ještě jedna možnost. Chaucerův básnický spis (napsaný 1382) se hemží odkazy na antický svět; sám autor, který byl význačným diplomatem, pobýval dvakrát v severní a střední Itálii: v letech 1372 – 1373 a 1378 – 1379, z čehož vyplývá, že tam pokaždé zažil jaro. A přelom února a března v takové Florencii nebo Římě, to už je jaro v plném proudu: meteorologická stanice ve středoitalském Viterbu udává pro den sv. Valentýna dlouhodobý průměr 10 °C (a slunečno!) a pro 1. března dokonce 13 °C (můžu potvrdit z vlastní zkušenosti z r. 1995). Navíc se ve starém Římě slavily 15. února Lupercalie – slavnosti předjaří. Chaucer byl populární autor a valentýnský detail z jeho spisu mohl rychle zlidovět. No, a pak už možná jen působila nedočkavost anglické – a dnes i globální – mládeže...

Náš celkově osmdesátý Ďáblík, toť nejprve odkaz na kalkulačku, na níž si můžete spočítat svou uhlíkovou stopu, následuje zasvěcený pohled na jednání kolem šumavské Víze 2020, pokračování seriálu od Arniky, souhrn jedné ornitologické zprávy, pozvánka na parlamentní seminář o čistém teple, shrnutí lednového Zeleného čtvrtku a pozvánka na únorový ZČ o energetickém využití

biomasy, zpráva o klimatickém semináři, právní rozbor energetické koncepce státu, ekopohled na rekonstrukci Lannovy třídy v Českých Budějovicích, naše rubriky v plné zbroji, vybidnutí ke komiksové ekotvořivosti a pozvánky i na březnové akce, s nimiž se mj. vrátí téma pískoven. Zjistíte také, že když se zbavíte uranu, ještě k vám může vtrhnout plyn. No a na závěr nevynechejte odvážný pohled do domácnosti jednoho z našich ekoporadců...

Tomáš Malina

Kalkulačka uhlíkové stopy odstartovala

Calla zprovoznila internetovou Kalkulačku uhlíkové stopy, která má motivovat veřejnost pro snižování emisí skleníkových plynů v domácnostech a běžném životě. Umístěna je na adrese <http://kalkulacka.zmenaklimatu.cz>. Na základě údajů o domě, spotřebě elektřiny a dalších energií, vybavení spotřebiči, ale také údajů o dopravě, stravování či nakládání s odpady je uživateli spočteno, kolik emisí oxidu uhličitého za rok k tomuto životnímu stylu přináší. V závěru si pak zadavatel může porovnat, o kolik více či méně přispívá ke globální změně klimatu oproti průměrnému obyvateli České republiky, Evropy či světa.

Domácnosti se na české spotřebě energie podílejí více než jednou čtvrtinou, příspěvek k exhalacím oxidu uhličitého je tedy docela významný. Číslo se ještě zvýší, pokud do něj započítáme osobní dopravu, způsob stravování a naše nakládání s odpady. Nejvíce energie v domácnosti spotřebujeme na vytápění, padne na ni více než polovina účtů za energii, a proto v této oblasti můžeme zároveň nejvíce ušetřit. Další čtvrtinou energie si zajišťujeme stálou dostupnost teplé vody a zbytek spotřebujeme v ostatních spotřebičích – na chlazení a vaření potravin, praní, žehlení, svícení aj. Auta, letadla, vlaky či autobusy spotřebují rovněž velké množství energie: doprava se na českých exhalacích oxidu

uhlíkatého podílí cca 10 procenty. Stránky Kalkulačky uhlíkové stopy proto nabídnou rady, jak své emise v domácnosti snížit.

Projekt uhlíkové kalkulačky vznikl v rámci české [Klimatické koalice](#). Vlastní algoritmus kalkulačky vytvořila organizace [TIMUR - Týmová iniciativa pro místní udržitelný rozvoj](#), grafický návrh a naprogramování zajistila společnost [Easy Software s.r.o.](#) Projekt byl finančně podpořen Ministerstvem životního prostředí a grantem OaK Foundation, který je administrován Nadací Partnerství. V rámci projektu byla vydána také informační skládačka o kalkulačce, stáhnout si ji můžete z nabídky publikací na webových stránkách Cally anebo ji dostanete u nás v kanceláři.

Budeme rádi, pokud si kalkulačku vyzkoušíte a napíšete nám své zkušenosti. Po nějakém čase se chystáme na verzi 2.0., tak se nám vaše postřehy hodí.

Edvard Sequens

Globální změna klimatu v Jihlavě

S druhým z regionálních seminářů Klimatické koalice „Globální změna klimatu – fikce a fakta“ jsme 19. ledna zavítali do Jihlavy. Semináře pořádáme ve spolupráci s Ekologickým institutem Veronica a pro Vysočinu jsme přibrali i Chaloupky o.p.s. Jmenovitě Jozefu Zeťkovi patří velký dík za organizační pomoc, díky níž jsme získali pro akci zasedací sál krajského zastupitelstva a záštitu i účast radního Zdeňka Ryšavého. Míle nás překvapila účast až 80 posluchačů.

Seminář měl podobnou strukturu jako ten Budějovický – Jan Hollan z Ekologického institutu Veronica představil příčiny změn klimatu, změřenými i očekávanými dopady v České republice navázal doktor Jaroslav Rožnovský, ředitel pobočky Českého hydrometeorologického ústavu v Brně, a na přírodu, zejména živočišné druhy se zaměřil entomolog Zdeněk Faltýnek Fric z jihočeského Entomologického ústavu Akademie věd ČR. Za naše hranice na dopady na třetí svět se spolu s námi podíval Jan Doležal z institutu

Glopolis.

Odpolední část byla věnována politice. Gabriela Fischerová, bývalá poradkyně Ministerstva životního prostředí pro vyjednávání mezinárodních dohod, nám představila peripetie mezinárodních klimatických dohod a objasnila, k čemu to vlastně v prosinci v Kodani došlo. Připravená Politika ochrany klimatu České republiky a její nástroje byly tématem Jiřího Jeřábka z Centra pro dopravu a energetiku, a konečně Velkou výzvu, tedy zákon, který stanoví jasnou trajektorii snižování našich skleníkových emisí, nám přiblížil Martin Mikeska z Hnutí DUHA. .

Pokud Vám až dosud naše krajské semináře unikaly a chtěli byste načerpat informace, jež nabízíme, můžete si je stáhnout v podobě jednotlivých prezentací z našich stránek na www.calla.cz. Anebo ještě lépe, najít si cestu na další seminář do Plzně. Uskuteční se 10. března. Poděkovat musíme za finanční podporu semináře: tentokrát veliké díky směřují na OaK Foundation a Nadaci Partnerství.

Edvard Sequens

Ekologické organizace: zaměstnavatelé, odbory a vláda vyvolali ducha padesátých let minulého století

Zástupci ekologických organizací ostře nesouhlasí s výsledky jednání tripartity z 2. února. Zástupci zaměstnavatelů, odborů a vlády nenavrhlí účinná opatření k oživení ekonomiky, pouze podpořili kontroverzní projekty s negativními dopady na životní prostředí. Ekologické organizace doporučují k řešení důsledků ekonomické krize zvýšit podporu odvětví, která dlouhodobě vytvářejí kvalitní pracovní příležitosti ve městech i na venkově. Konkrétně jde například o zateplování budov, ekologické zemědělství nebo využívání obnovitelných zdrojů energie. Dále je potřeba v souladu s doporučeními NERVu pokračovat v ekologické daňové reformě, trvat na tom, aby povolenky k exhalacím museli velcí znečišťovatelé kupovat a výnosy z jejich prodeje investovat do konkrétních programů, které sníží energetickou náročnost zastaralé české ekonomiky. Na každou jednotku HDP potřebuje totiž české hospodářství zhruba dvakrát tolik energie co země staré evropské patnáctky.

Petr Machálek, ředitel Hnutí DUHA, řekl: „*Experti ministerstva životního prostředí spočetli, že ještě během současné krize lze vytvořit snižováním emisí zhruba 50 tisíc nových pracovních míst. A pokud by Česká republika využila všech možností, které podle Pačesovy komise má ve výrobě obnovitelných zdrojů elektřiny, vznikne téměř 300 tisíc nových pracovních míst. Čísla jsou překvapivá pouze na první pohled. V Německu už nyní jenom samotná větrná energetika zaměstnává 38 000 lidí.*“

Jan Rovenský z Greenpeace uvedl: „*Bohužel se stále více potvrzuje, že Martin Bursík měl ve své drsné kritice úřednické vlády pravdu. Její zástupci totiž na tripartitě zjevně souhlasili s přijetím usnesení, které má usnadnit a urychlit prolomení platných limitů těžby hnědého uhlí chránících Horní Jiřetín a Litvínov, a to navzdory nedávným slibům premiéra Fischera zástupcům místních samospráv. Pokud vláda příští týden schválí protikrizový balíček včetně bodu č. 38 navrženého tripartitou, nepřimo tak potvrdí, že linka Tykač – Dobrovský – Mlynář – Fischer funguje.*“

Jiří Nezhyba z Ekologického právního servisu uvedl: „*V případě Pruněrova ze sebe odboráři udělali užitečné idioty ČEZu. Polovičatá modernizace elektrárny, kterou Romanovo impérium v rozporu se zákonem prosazuje, totiž povede v konečném důsledku k tomu, že stovky zaměstnanců přijdou o práci o několik let dříve, než kdyby ČEZ použil odmítanou nejlepší dostupnou technologii. Považujeme za neslýchané, že se velké korporace společně s odboráři snaží přes vládu ovlivnit výsledek probíhajícího posuzování vlivů elektrárny na životní prostředí, které má ze zákona expertní charakter.*“

Kateřina Ptáčková, ředitelka Zeleného kruhu, řekla: „*Závazek odmítnout zkvalitnění zákona o ochraně ovzduší ukazuje, že se účastníci jednání nechali unést do minulého století. Znečištění ovzduší jako podmínku rozvoje jim však v roce 2010 nikdo neuvěří. Ani doma, v České republice, ani v Evropské unii. České ovzduší patří přitom podle hodnocení Evropské agentury pro životní prostředí mezi nejhorší v Evropě. Opravdu může ještě někdo věřit tomu, že pro naše blaho je nezbytné, aby děti mhouřily oči před továrním kouřem? ČEZ i další berou krizi jako záminku k prosazení svých kontroverzních záměrů. Smutné je, že jim na to zástupci*

vlády a odborů skočili.“

Pavel Černohous, právník Ateliéru pro životní prostředí, řekl: „Práva a svobody jednoho končí tam, kde začínají práva druhých, tedy rubem práv podnikatelů jsou i jejich povinnosti. Představa, že by se podnikatelům mělo povolit vyšší znečišťování a poškozování životního prostředí jen proto, aby se jim snížily náklady a stali se tak "konkurenceschopnějšími", je nehorázná. Nelze přistoupit na to, aby bylo poškozováno právo ostatních lidí na příznivé životní prostředí a jejich právo na zdraví jen pro vyšší zisky podnikatelů. Kdyby se toto mělo stát oficiální státní politikou, jednalo by se o ekologický dumping - to však není přijatelná cesta rozvoje naší země.“

Společná tisková zpráva: Ateliér pro životní prostředí, Calla – sdružení pro záchranu prostředí, Hnutí DUHA, Ekologický právní servis, Greenpeace, Kořeny, Jihočeské matky, Přátelé přírody a Zelený kruh

Hladová zeď v Temelíně?

Nápady urychlit stavbu nových plánovaných reaktorů v Temelíně jako pomoc v krizi pro české firmy, jak to navrhuje Svaz průmyslu a dopravy i Českomoravská komora odborových svazů, jsou nesmyslné. Znamenalo by to účelově znásilnit legislativu a vyřadit nejen veřejnost z rozhodování, ale v podstatě omezit i státní správu, která by měla sledovat veřejné zájmy. Vždyť ještě ani nebyla předložena dokumentace hodnocení vlivu záměru na životní prostředí.

Ale zejména se tu předjímá, že nové reaktory se budou tak jako tak stavět, a prosadí se tak záměr ČEZu a na něj napojených politiků prodloužit dnešní pozici exportéra elektřiny daleko do budoucnosti. Orientace na průmysl minulého století, kam ten jaderný patří, je však krátkozraká. Lepší konkurenceschopnost a pracovní místa, kterými se zaštiťují průmyslníci i odboráři, přinese naopak zaměření na špičkové technologie snižující navíc naši závislost na omezených přírodních zdrojích. Tedy rozvoj průmyslu obnovitelných zdrojů, masivní zateplování a další.

Edvard Sequens

Co bude s energetickou koncepcí státu?

Dohoda premiéra Fischera s ministry průmyslu a životního prostředí z 25. ledna udělala konec dohadům, kdy má být ve vládě schvalována Státní energetická koncepce (SEK) předložená ministrem Tošovským a zda vůbec bude posouzena z hlediska vlivů na životní prostředí. Koncepce se k vládnímu projednání dostane až v září a tedy (s velkou pravděpodobností) ji bude schvalovat vláda, kterou nám přinesou květnové volby. Bylo také domluveno, že energetická politika bude projednávána současně s Politikou ochrany klimatu z dílny Ministerstva životního prostředí.

Je tak čas na posouzení vlivů energetické koncepce na životní prostředí (tzv. proces SEA podle zákona č. 100/2001 Sb.). To je proces zahrnující zjištění, popis, posouzení a vyhodnocení předpokládaných přímých a nepřímých vlivů koncepce na životní prostředí. Účelem posuzování je získat objektivní odborný podklad pro rozhodnutí o posuzované koncepci. Ze strany Ministerstva průmyslu a obchodu byla potřeba takového posouzení opakovaně zpochybňována. Ovšem bez něj by rozhodnutí vlády bylo v rozporu se zákonem.

Právní rozbor Ekologického právního servisu k celé věci je jednoznačný: *„Návrh aktualizace SEK naplňuje kvalifikační kritéria koncepce ve smyslu směrnice 2001/42/ES a zákona 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Změny obsažené v návrhu aktualizace SEK, jsou natolik rozsáhlé, že budou fakticky znamenat přijetí koncepce zcela nové. Návrh aktualizace implikuje celou řadu potenciálních závažných dopadů na životní prostředí v ČR. Návrh rámcově vymezuje k realizaci řadu záměrů, které budou mít zcela zásadní vliv na životní prostředí v některých konkrétních lokalitách a regionech v ČR. S ohledem na požadavky výše uvedených právních předpisů návrh aktualizace SEK nelze předložit vládě ke schválení bez stanoviska k vyhodnocení vlivu návrhu na životní prostředí. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR je povinno návrh řádně oznámit a předložit do zjišťovacího řízení ve smyslu §10c a násl. zákona 100/2001 Sb., ve kterém bude upřesněn obsah a rozsah vyhodnocení jeho vlivů na životní prostředí. Samotné vyhodnocení pak bude provedeno postupem podle §10j a souvisejícími ustanoveními zákona č. 100/2001 Sb. Případné neprovedení posouzení SEA před schválením návrhu aktualizace SEK by mělo za následek nezákonnost procesu přijetí SEK.“*

Změnu by ale ještě do všeho mohla vnést novela zákona o hospodaření s energií z dílny ČSSD, která je nyní v Poslanecké sněmovně a jež by ráda vládě uzmula rozhodování o energetické koncepci státu a přenesla jej na Parlament. Věme však, že tato nekonceptní úprava neprojde.

Edvard Sequens

Protnou krajinu další dráty pro nukleární proud?

Občanským sdružením Calla a Jihočeské matky se nelíbí úvahy na další drátování krajiny v souvislosti s projektem nových reaktorů v Temelíně. Kvůli vyvedení výkonu je připravována stavba nového dvojitého vedení elektrického napětí 400 kV mezi rozvodnou Kočín u Temelína a rozvodnou Mírovka nedaleko Havlíčkova Brodu. Česká republika má i jiné možnosti k řešení svých energetických potřeb, než je stavba nových reaktorů. S budováním menších decentralizovaných zdrojů vyplývá potřeba rozvíjet pružné a bezpečné přenosové a distribuční sítě – tzv. inteligentní sítě. Právě sem by měly směřovat miliardy, které mají být utraceny za vyvedení nadměrného elektrického výkonu z Temelína.

Krajinu jižních Čech a Vysočiny přes katastry 93 měst a obcí má podle projektu protnout 120 km dlouhé přenosové vedení. Celkem okolo 720 stožárů. Investorem stavby, jež se má začít v roce 2015, je provozovatel přenosové soustavy společnost ČEPS, a.s. V případě, že by ČEZ prosadil pro Temelín reaktory 2x1700 MW, stavěly by se další 41-45 metrů vysoké stožáry s vedením směrem na západočeské Přeštice a muselo by být zdvojnásobeno dnešní přenosové vedení mezi Havlíčkovým Brodem a Tišnovem.

Záměr nového vedení 400 kV Kočín – Mírovka nyní prochází hodnocením vlivů na životní prostředí (EIA). Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo závěry zjišťovacího řízení procesu EIA, ve kterém zohlednilo také připomínky sdružení Calla a Jihočeské matky. ČEPS v něm tedy bude muset mj. vyhodnotit možné varianty mimo zastavěná území, mimo chráněná území soustavy Natura 2000 a možnost podzemního vedení. Bude muset být předloženo důsledné posouzení vlivů na zdraví dotčených obyvatel. Samostatně pak bude předloženo hodnocení vlivů na krajinný ráz a ochranu ptáků i dalších částí přírody. Veřejnost bude mít příležitost se ke všem těmto dokumentům vyjádřit, podat k nim písemné připomínky či se osobně zúčastnit veřejného projednání.

Edvard Sequens a Monika Machová Wittingerová

Mozart plynařem?

Společnosti GSCeP, a.s., která chce v žulovém masívu u obcí Okrouhlá a Kostelní Radouň na Jindřichohradecku vylámat podzemní zásobník zemního plynu a propojit jej plynovodem Mozart s Rakouskem, se otevřela cesta ke geologickým průzkumným pracím. Stalo se tak poté, co ministr životního prostředí zamítl rozklad Cally, sdružení Za Radouň krásnější a obou obcí, které se odvolaly vůči stanovenému průzkumnému území. Stalo se tak i přes jednoznačné výsledky místního referenda, které se v Okrouhlé Radouni konalo v říjnu 2009. Na otázku: „Souhlasíte s tím, aby odpovědné obecní orgány při výkonu samostatné působnosti obce využily všech zákonných prostředků k zabránění stavby podzemního zásobníku plynů?“ z 88 platných hlasů odpovědělo ANO 80 lidí (90.8 %). Ani to však ministerstvem nebylo uznáno za veřejný zájem, ke kterému musí přihlížet při rozhodování podle geologického zákona.

V oblasti se sice těžil uran, ale důl je uzavřen a zatopen. Pokud průzkumy ukáží vhodnost podloží, plánuje investor vodu vyčerpávat, vyčistit a začít těžit, drtit a odvážet statisíce tun žuly. A to je to, co místní už zažívat nechtějí. Spolu s nimi si myslíme, že respektování jejich názoru by mělo být základní premisou rozhodování alespoň na Ministerstvu životního prostředí. Pikantní pak na celé situaci je, že o ten samý kus skály má zájem Správa úložišť radioaktivních odpadů, které se zdá vhodná pro podzemní úložiště vysokoradioaktivních odpadů – lokalita Lodhéřov. Místní nestojí ani o tenhle dárek, ve zmíněném referendu se proti němu vyjádřilo 93.2 % obyvatel.

Edvard Sequens

Kam s nimi?

Se saproxylickým hmyzem je potíž. Potřebuje pro svůj vývin staré stromy s dutinami, které často představují určité bezpečnostní riziko pro kolemjdoucí. A protože zatím nikdo třeba takového páchníka hnědého nepřesvědčil, že by se měl přeorientovat na konzumaci mladých a zdravých stromů, dostal se zmíněný brouk až na seznam celoevropsky chráněných druhů. V jižních Čechách ještě existuje řada míst, kde tento tajemný velký brouk žije, neznamená to však, že bychom měli zůstat v klidu.

I v Českých Budějovicích vloni padl dub, který byl mimořádně významný pro místní populaci páchníků (případ šetří Česká inspekce životního prostředí). Jako daleko podstatnější než výsledek řízení se však jeví nedostatek vhodných stromů, kde by mohl páchník najít vhodné podmínky pro přežití v naší krajině. V tomto případě jde totiž pouze o pověstný vrcholek neviditelného ledovce, odborně řečeno o jeden z tzv. deštníkových druhů (v anglickém originále „umbrella species“). Řada dalších, často ještě vzácnějších saproxylických druhů má podobné nároky, takže vhodným způsobem ochráněný páchník nad nimi rozprostře jakýsi ochranný „deštník“. Zachováním stanoviště páchníka

tedy ve skutečnosti chráníme celý unikátní biotop stromové dutiny.

I přes postupně sílící povědomí o důležitosti starých stromů a mrtvého dřeva pro zachování biodiverzity je zatím trend neblahý. Naštěstí se díky některým vědcům a nevládním organizacím začíná o problému mluvit a věnují se mu i média (systematicky např. internetový deník Aktuálně.cz nebo Ďáblík).

K posílení populací vzácných a chráněných dutinových brouků však nestačí jen změna přístupu ke kácení, o které už se v Ďáblíku několikrát psalo. Řada starých stromů dnes doslova dosluhuje a v krajině začínají chybět ty, které by je nahradily. Protože v nich (zatím) nežijí chránění živočichové, je samozřejmě jejich pokácení o něco snazší. Za pár let ale páchníkům budou chybět právě tyto mladší stromy, které by se dostaly do příznivého věku pro vznik dutin.

Co tedy můžeme dělat? Elegantním řešením, které má u nás tradici, může být seřezávání stromů „na hlavu“ neboli „na babku“. A nemusí jít jen o tzv. hlavaté vrby. V takových stromech vznikají vhodné dutiny mnohem dříve než v ostatních. Kromě vzácných brouků zachráníme tímto způsobem i jeden typický prvek, který po staletí dotvářel krajinný ráz naší země.

Jiří Řehounek

Máme rádi ptáky, ale už to nestačí

Nově publikovaná zpráva o stavu ptactva v České republice ukazuje, že se ochráncům přírody nepodařilo naplnit cíl roku 2010 – zastavit úbytek biodiverzity. Ptáků u nás nadále ubývá a jejich ochrana pokulhává. Kromě zprávy samotné o tom informuje propagační leták a video.

V odborném časopise Sylvia vyšla čtyřicetistránková studie shrnující současné poznatky o početnosti a rozšíření ptáků u nás, o příčinách jejich ohrožení a krocích nutných k tomu, abychom nadále nepřicházeli o přírodní bohatství naší země.

Zpráva vychází ze závazku všech států světa, které přistoupily k mezinárodní Úmluvě o biodiverzitě a zavázaly se, že do roku 2010 zpomalí úbytek světového přírodního bohatství. Čtyři hlavní kapitoly zprávy však dokládají, že od naplnění vytčeného cíle jsme ještě na míle vzdáleni. Jelikož ptáci jsou považováni za dobré indikátory biodiverzity, lze předpokládat, že u jiných skupin organismů je situace podobná, ne-li horší.

Během posledních 30 let početnost asi třetiny druhů poklesla, třetiny stoupla a zbytek má populace dlouhodobě stabilní. Ubývají přitom ti nejběžnější ptáci, takže z České

republiky zmizelo více než 10 milionů ptačích jedinců. Nejrychleji mizejí ptáci zemědělské krajiny a ptáci vázaní na mokřady. Nově, ale stále silněji se projevuje změna klimatu. Ubývají druhy chladnomilné a objevují se druhy jižní. Přestože stav mnoha chráněných druhů ptáků se zlepšil, podrobnější analýzy ukazují, že to je spíše důsledek mezinárodních ochranných iniciativ a ochrana přírody v ČR je značně neefektivní. Chceme-li, aby byla ochrana přírody účinnější, je třeba zpracovat kvalitní záchranné programy pro ohrožené druhy, a ty pak naplňovat (pro ptáky doposud nemá ČR schválený ani jediný). Stejný přístup, tedy stanovení jasných cílů na základě kvalitního ochranného výzkumu, je nezbytné zvolit i u omezení vlivu změny klimatu a u všech dalších ochranných opatření.

Ochrana ohrožených ptáků se neobejde bez důsledné ochrany území, která jim poskytují vhodné prostředí a dostatek potravy během hnízdění, tahu i zimování. Pozitivní význam ptačích oblastí soustavy Natura 2000 je vědecky doložen, důsledné naplňování této ochrany u nás ale pokulhává. Ptačí oblasti ohrožuje výstavba větrných elektráren, rekreačních areálů či dopravní infrastruktury.

Zcela zásadní vliv na ptáky mají změny v krajině. Nejrozsáhlejší plochy ČR pokrývají zemědělská krajina a lesy. Zatímco většina lesních druhů je dlouhodobě stabilní nebo početně přibývá, početnost ptáků zemědělské krajiny klesá. Hlavní příčinou je množství chemie a způsoby intenzivního obdělávání půdy, k jejichž použití motivuje zemědělce systém dotací Společné zemědělské politiky Evropské unie. Tzv. agroenvironmentální programy, které by měly negativní vliv intenzifikace zemědělství na přírodu vyvažovat, bohužel zatím nepřinášejí takový efekt, jaký by mohly. Problémem v rybničním hospodaření je neúnosně vysoká obsádka ryb, která nedává prostor jakémukoli dalšímu životu.

Pozitivní zprávou je, že ruku v ruce s ubývajícím ptáky vzrůstá počet lidí, jimž není jejich osud lhostejný. „Stále silící hlas té části veřejnosti, která má ptáky ráda a které záleží na jejich zachování, by měl být dostatečným důvodem pro politiky a úředníky, aby brali nutnost ochrany ptáků a ochrany přírody jako legitimní požadavek občanů této země. Chránit ptáky umíme, ale problémem je nedostatek vůle a odborných znalostí,“ shrnuje základní poselství zprávy o stavu ptactva Zdeněk Vermouzek, místopředseda České společnosti ornitologické.

Zprávu lze vyžádat u autorů nebo v sekretariátu ČSO. Barevný leták shrnující základní poznatky zprávy je ke stažení na <http://www.birdlife.cz/index.php?ID=1882>.

Tisková zpráva České společnosti ornitologické

Smrčina – lyžařů ráj?

Pod tímto trochu provokativním názvem se 21. ledna konal další z večerů z cyklu Zelených čtvrtek, které v galerii Měsíc ve dne v Českých Budějovicích organizuje Calla spolu s Rosou. Hostem tentokrát byl ředitel Národního parku Šumava František Krejčí a tématem diskuse měly být rozvojové projekty na pravém břehu Lipna, zejména plány na zpřístupnění a lyžování na české straně masivu Smrčiny.

Mezi vrcholy Smrčina a Hraničník se nachází jedna z nejlépe zachovalých oblastí na jihovýchodní Šumavě s vzácnými lesními ekosystémy. Masív Smrčiny pak pokrývá nejrozsáhlejší šumavský horský smíšený les, ve kterém zůstal zachován vyšší podíl buku a jedle oproti jiným částem Šumavy, kde jednoznačně převládá smrk. Podle

nadmořské výšky se mění i vegetace, tedy typ lesa a jednotlivé rostlinné druhy. S ohledem na vysoké přírodní hodnoty bylo toto území zahrnuto do 1. a 2. zóny Národního parku Šumava.

Přednost zde tedy má ochrana přírody, která se musí už druhou desítku let vyrovnávat s tlakem podnikatelů a obecních samospráv zejména Horní Plané a Nové Pece a posléze i vedení Jihočeského kraje na řadu rozvojových projektů v této oblasti. Zpřístupnění lyžařského areálu na Hochfichtu lanovkou je jen jedním z nich, jde i o zkapacitnění silnice přes Zvonkovou, most přes Lipno z Horní Plané, rekreační objekty apod. Podle výsledků průzkumu veřejného mínění společnosti STEM z roku 2008, který byl zaměřen na problematiku Šumavy, si ale 73 procent Jihočechů (to reprezentuje 460 tisíc obyvatel regionu) myslí, že ochrana přírody v kraji má mít přednost před nejrůznějšími rozvojovými projekty.

Od ředitele národního parku jsme očekávali, že na besedě poodhalí alespoň něco z dohod, které začal vyjednávat ministr Miko s hejtmanem Zimolou. Z médií jsme již několik měsíců před besedou věděli, že

pracovní skupina odborníků hodnotí různé varianty řešení, které by zpřístupnily lyžařský areál na Hochfichtu z české strany, kde lanovka měla být jen jedním možným řešením vedle zkapacitněné silnice, ekobusů či fantaskní varianty tunelu (ovšem i o ní se v devadesátých letech mluvilo v souvislosti s rozvojovými záměry železniční dopravy). Jak vidno, hodnotící studie ještě není hotova, protože ředitel Krejčí se ani pod tlakem přítomné názorové protistrany a jejích dezinformací, k žádné variantě nepřiklonil. Jak zabránit neukázněným lyžařům sjíždět nejceněnějšími partiemi národního parku po vybudování sjezdovky není jasné. Obdobně v létě: co s tisíci lidmi, kteří se nechají vyvézt na hřebeny? Tím méně je pak zřejmé, jaká je únosnost celého území pro rekreační záměry, aniž by došlo k vážnému ohrožení předmětu ochrany.

Besedu využili k prezentaci svých názorů i zastánci lyžování, senátor Jirsa dorazil dokonce s lyžemi, přišel i exhejtman Zahradník a řada dalších jejich věrných. Beseda se tak zvrhla v takřka panelovou debatu, kde emotivnější a nevěcné vstupy měli zejména obhájci lyžování, snažící se rozdělit přítomné na MY a ONI oproti konkrétní argumentaci z řad ochránářsky naladěných lidí i ředitele Krejčího. Potvrdilo se, že pro ně jiné řešení než lanovka ani neexistuje. A nejde jen o ni, vzápětí se takřka zákonitě vynoří tlak na odjezdovou sjezdovku, na její zasněžování, osvětlení a to, co vidíme na jižní straně Smrčiny, zohyzdí i její severní úbočí. Ubráníme naše cenná území?

Edvard Sequens

Kdo brání dohodě obcí s národním parkem?

Obce, Správa národního parku Šumava a Ministerstvo životního prostředí připravili k podpisu dohodu. Její jméno je Vize 2020. Zajišťuje obcím v národním parku rozsáhlé výhody, jako třeba příliv dalších peněz na projekty. Zavazuje také správu parku a MŽP nerozšiřovat území ponechaná přírodě nad 30 % rozlohy NP Šumava do roku 2020. Připravovaná dohoda vyvolala doslova mobilizaci lidí, kteří dohodu parku s obcemi z různých důvodů nechtějí. Navštěvují obecní zastupitele, piší různé dopisy, padají výhrůžky, v novinách jde jeden kritický článek za druhým. Proč odpůrcům národního parku vadí dohoda, která ani z dálky nepřipomíná výhru ochrany přírody, spíše naopak?

Obce v parku získají další obrovské výhody při čerpání dotací a finančních příspěvků, přitom již nyní mají dvakrát vyšší příjmy než sídla mimo NP. Což jistě není zlé. Jenže větší podporu na rozvoj infrastruktury a služeb by spíše potřebovala místa v okolí národního parku, do nichž je potřeba směřovat další příliv turistů, a která by měla být jeho zázemím.

Špatné je, že podpis dohody zastaví rozšiřování území ponechaných přírodě nad 30 % do roku 2020. Za pět let bude úplně jiná situace. Na rozšíření bezzásahových území se mnoho lidí bude dívat odlišně než dnes. Ale připravená Vize 2020 je za pět let může blokovat. Hnutí DUHA je textem dohody velmi zklamáno. Proč ale taková dohoda vadí některým lesníkům a dalším politikům, hejtmana nevyjímaje?

Jednak kritizují 30% rozlohu území ponechaných přírodě. Na jeho třetině jsou „zásoby dřeva“, které by se právě teď díky kůrovci ještě daly rychle vytěžit. Velmi zajímavý pohled do zákulisí přinesl dopis šéfa lesnicko-dřevařského lobbistického sdružení Šumava 21 Jiřího Šticha, jenž unikl na veřejnost a je na internetu (viz <http://sumava.drosera.cz/info/studieadokumenty/jinedokumenty/Stichuv-dopis-starostum.doc>). Starostům šumavských obcí sděluje, že jejich podpis Vize 2020 považuje za zradu, a vyhrožuje jim, že bude „pokračovat v boji proti správě NP, MŽP i některým z Vás“. Otevřeně popisuje, jak lobbistické sdružení dosud připravovalo starostům kampaň proti národnímu parku. Únik dopisu je zajímavý i adresářem - mezi příjemci emailu byli také spolupracovníci z řad senátorů a krajských politiků. „Kupodivu“ přesně ti, kteří se nejvíce angažují v politických a mediálních útocích na správu parku.

Ještě mnohem více ale uzavření dohody vadí všem, kteří dosud na konfliktu mezi obcemi a parkem parazitovali, politicky či jinak na něm profitovali. Dosud se jim spor dařilo udržovat. Ze Šumavy udělali politické téma a stavěli na něm předvolební kampaň. Rozzlobený hejtman Zimola zase sliboval, že na Šumavě udělá pořádek. K dohodě se ale připojit odmítá a vadí mu, že by se obce s parkem měly dohodnout bez něj. Objevují se i hlasy vybízející obce, aby dohodu nepodepsovaly, a sliby, že po volbách nová vláda zatočí se zelenými na ministerstvu i s národním parkem. Jenže lidé, kteří dosud měli zájem konflikt

v národním parku udržet, nemají ve skutečnosti zájem na tom, aby se obce měly dobře. Přišli by totiž o hračku ve formě politického tématu, ve kterém ukazují, jak bojují za záchranu Šumavy.

Jaromír Bláha, Hnutí DUHA

Poznámka redakce: V uplynulých dnech oslavili odpůrci dohody na Šumavě úspěch, hornoplánský starosta Hůlka oznámil, že jeho zastupitelstvo se usneslo na odložení kvůli „zpolitizování před volbami“.

Bulvár na evropské úrovni

V roce 2001, kdy budějovické zastupitelstvo rozhodovalo o generální rekonstrukci Lannovy třídy, prohlásilo o této páteřní vnitroměstské komunikaci, že se stane reprezentativní vstupní branou do našeho města a zároveň poklidnou pěší zónou plnou zeleně, laviček a kolostavů. Po dokončení 1. etapy, která byla už v loňském roce veřejností využívána, se v praktickém provozu Lannovy třídy projeví některé závady, které ještě bylo možné, alespoň při realizaci poslední, třetí etapy rekonstrukce, napravit. V loňském roce byla dokončena 2. etapa, v níž se v podstatě opakují tytéž chyby. Naše sdružení proto oslovilo městské zastupitele dopisem, v němž je vyzvalo k přehodnocení některých částí rekonstrukce ve třetí etapě:

Nově vysázené nízkokmenné kultivary stromů zřejmě ani v budoucnu nenahradí celkový úbytek objemu zeleně, která zde byla vykácena. Chybí tak potřebné letní zastínění laviček, zejména u fontány, ale také po celé délce ulice. To bylo možné ověřit si už během dvou letních sezon, kdy lidé raději používali lavičky v ještě neupravené části Lannovy třídy pod stromy než u jinak příjemných vodotrysků. Nově vysázené linie stromů jsou navíc v příliš velké míře přerušovány velkým počtem parkovacích stání či z jiných důvodů holých zpevněných ploch. Staré velké kontejnery se zelení nevypadaly po dvaceti letech nedostatečné péče příliš esteticky. Nové menší kontejnery na nízkou zezeň jsou však také nešťastným řešením. Slouží totiž hlavně jako lapače

odpadků a cigaretových nedopalků, zezeň v nich spíše skomírá. Další stromy, vysázené na jejich místě, by měly mnohem estetičtější efekt a plnily by navíc celou řadu dalších důležitých funkcí, ovlivňujících kvalitu životního prostředí, zejména mikroklima této komunikace.

V úseku druhé etapy je situace ještě více tristní, neboť zde je linie vysázených stromů pouze jednostranná. Na opačné straně u obchodního centra je širá holá pláň mezi lavičkami opticky „zkrášlena“ pouze nepřilíš funkčními bedýnkami kontejnerů, které tak budou úspěšně suplovat popelníky pohodlným kuřákům. Autor projektu je ovšem přesvědčen o dokonalosti svého díla. Když se před časem odbor životního prostředí rozhodl nepovolit ve 3. etapě pokácení zcela zdravého krásného platanu naproti masně u nádraží, projektant se dotčeně ohrazoval, že mu úřad „kází kompozici“. Nabízí se pak otázka, zdali má mít přednost autorská představa projektanta, nebo veřejný zájem ochrany přírody a požadavek občanů zachovat co nejvíc zeleně.

Slibovaný cyklistický pruh není v zadláždění 1. etapy nijak opticky vyznačen, ani ošetřen značkami upozorňujícími chodce, že je zde smíšený provoz chodců a cyklistů. Cyklisté se tu vlastně jaksi „poloilegálně“ proplétají mezi chodci, přičemž může dojít ke kolizím. Počet kolostavů též není optimální a hlavně nejsou po ulici promyšleně rozmístěny. Ve druhé etapě rekonstrukce už je sice cyklistický pruh vyznačen, vede však odnikud nikam, resp. od nároží Lannovky s Jeronýmkou k nároží s Dvořákovou ulicí

Ve schváleném projektu ing. arch. Urbance na Lannově třídě bylo uvažováno s umístěním několika telefonních automatů, ačkoliv dnes má téměř každý mobilní telefon. Telefonní automaty jsou v dostatečném počtu na zastávkách MHD a navíc na obou koncích Lannovy třídy je to jen pár kroků na poštovní úřady, otevřené ve všední den do 19 hodin. Přesto byl tento nesmyslný záměr už částečně realizován ve 2. etapě. Tím byly zbytečně vyplývány veřejné finanční prostředky, přičemž místo, které tato zařízení zaberou, by mohlo být opět osázeno zelení.

Výtvarné řešení prostoru v okolí fontány u Vatikánu také není nejšťastnější. Zde je umístěna velká skleněná deska s textem, která je částečnou optickou bariérou výhledu do ulice. Působí tu vcelku nepříjemně, spíše jako technický, než výtvarný artefakt, navíc je náročná na čištění. Pokud se někdo z turistů zajímá o historii města, z textu desky se stejně mnoho nedozví. Zajímavá fontána, složená z několika vodotrysků, si

přítom přímo říká o nějakou středovou dominantu zaobleného tvaru. Skleněná tabule se nelíbí ani místním občanům, ani turistům, přesto stejně diskutabilní „ozdobu“ budeme mít zřejmě umístěnu i na druhém konci Lannovy třídy, v prostoru u nádraží, neboť projektant trvá na zrcadlově stejné kompozici.

Začátkem loňského října se k naší radosti natrvalo vrátila na Lannovu třídu velmi zdařilá plastika přízračných Humanoidů, krácejících k České národní bance. Sousolí se harmonicky uplatňuje v daném prostoru, jako by bylo autorem Michalem Trpákem přímo pro toto místo vytvořeno. Nebylo by od věci, kdyby město vyhlásilo veřejnou soutěž na výtvarnou kompozici „nádražního“ konce Lannovy třídy, jejíž rekonstrukce má být dokončena už v příštím roce.

Mrzí nás, že město nepostupovalo tak, jak je dobrým zvykem v některých jiných jihočeských městech, když nepředložilo varianty řešení Lannovy třídy k posouzení ve veřejné anketě. Už proto, že nemalé finanční prostředky, získané na tuto rekonstrukci z evropských fondů, nebude mít město v nejbližších desetiletích k dispozici. Naše sdružení se snažilo prostřednictvím účasti ve správních řízeních podobu rekonstrukce ovlivnit, podařilo se nám však „uhrát“ pouze zrušení dvou parkovacích míst ve prospěch zeleně.

Náměstek primátora František Jelen ve své odpovědi naše připomínky odmítl. Dosavadní postup rekonstrukce „Lannovky“ považuje prý zastupitelstvo města za správný a neuvažuje o žádných změnách v projektu. Pro příklad jeho názoru na věc cituji: „Výtvarné řešení fontánky, jako pocty purkrabímu Hirzovi, je harmonické propojení minulosti s přítomností. Požadované zaoblené tvary – pro některé pamětníky také jako nostalgickou vzpomínku na fontánku s pionýrkou z padesátých let – lze vystopovat v kruhovém půdorysu vodního prvku. Fontána s šesti skleněnými deskami bude proto záměrně opakována v prostoru u Nádražní třídy.“

Pochopili jsme: kritizovat vytrřibený vkus českobudějovických radních znamená trpět nostalgií po starých totalitních časech. A také nevděk – vždyť oni se tak snaží pro naše dobro!

Jaroslava Brožová, Občanské sdružení Jihočeské matky

Betonová lobby opět zvítězí?

V reakci na plánované propojení Nerudovy ulice s Pražskou třídou si kladu otázku, či zájmy vlastně představitelé města ČB hájí. Po nahlédnutí do mapy nutně musí vyvstat otázka „Cui bono“. Svedení dopravy do obytné zóny, která je odnepaměti klidovým obytným prostorem, se už stává ze strany města modem operandí. Ulice také slouží jako hlavní spojnice autobusových zastávek se dvěma základními školami, jednou mateřskou školou a domovem důchodců. Na druhém konci je rovněž slepá, přičemž výjezd z ní je možný pouze dvěma ulicemi, Staroměstskou (vedle Centra s pečovatelskou službou a kolem MŠ), a dále Čěčovou (kolem dvou základních škol). Těžko bychom ve městě našli ulici s vyšší koncentrací potenciálně ohrožených účastníků dopravního provozu (děti, senioři), místo méně vhodné pro zprůjezdění.

I přesto se možná najde někdo, kdo z této změny bude mít prospěch. Soukromý investor, který plánuje stavbu bytového domu 200 m od Pražské třídy ve vnitrobloku mezi Nerudovou a Hálkovou, v místech, kde bylo nedávno vykáceno několik vzrostlých topolů.

V duchu si říkám, jak dlouho ještě budeme muset snášet devastaci města ze strany několika radních, kteří sledují jen a pouze zájmy stavební lobby, developerů, investorů, a lze se i domnívat, že v přímé návaznosti své osobní. Zelené plochy jsou nahrazovány dalšími a dalšími obchodními centry – Tesco, Baumax, Bauhaus. Připravují se i další projekty, které ještě více svedou dopravu do centra – obchodní centrum na Mariánském náměstí, centrum Černý Pelikán, Igy 2, nábytek Sconto za Voříškovým dvorem. I v oblasti bytové výstavby mají developéři zelenou – namísto části stávajícího parkoviště vznikne za Perlou vysoký bytový dům s 56 byty.

Z Českých Budějovic, které byly vždy klidným a příjemným městem pro život, se stává místo nepřátelské vůči vlastním obyvatelům. Ulice, kterými se dříve dalo volně projíždět, jsou nyní ucpány kolonami aut v kteroukoliv denní dobu. Veškerá opatření současné radnice jsou nekonceptní a velice krátkodobá řešení, která naprosto nereflktují současné trendy v urbanistice. Namísto zklidňování centra města je povolována další a další výstavba obchodních center a bytových komplexů, zahušťujících individuální automobilovou

dopravu v centru a širším centru města. Namísto revitalizace dosavadních klidových zón a vytváření nových je město zastavováno všude, kde to je jen trochu technicky možné, dalšími obchodními centry.

Současné představitele města názory obyvatel nezajímají, což ukázaly odmítavé reakce na protestní petice k jednotlivým sporným projektům. Jediným řešením je, pozorně si přečíst jednotlivá rozhodnutí radních, a ty z nich, kteří jednájí pouze s ohledem na své vlastní zájmy, v nadcházejících komunálních volbách nevolit.

Přesto jsem radnici vděčný za jednu skutečnost – až z města zmizí definitivně i poslední klidná místa, poslední zbytky zeleně, až se centrum změní ve shluk obchodních domů, parkovišť a nevzhledných mnohapatrových obytných domů, koupím si kajak, a z nového přístavu se vydám hledat světlé zítřky, město, které jedná ve prospěch svých obyvatel, namísto stavebních firem.

Josef Žižka

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Šifra mistra Lysenka

„Již staří Řekové...“ – právě tak začíná mnoho úvah o historii vědy. Tak tedy již staří Řekové, konkrétně Aristotelés, tvrdili, že žáby se líhnou z bahna. Tzv. teorii samoplození můžeme jistě velikému filozofovi po těch letech odpustit. Dnes chci ale psát o pozoruhodné reinkarnaci, které se tato „teorie“ dočkala ve 20. století, kdy byly načas genetika a darwinismus prohlášeny za buržoazní přežitky.

Jistě není náhoda, že se tak stalo v zemi, kde zítra již znamenalo pozití (nebo tak nějak). Sovětská věda oprášila za Stalinovy vlády lecjakou veteš, mezi jiným i samoplození. Vpravdě zakladatelským počinem se stalo dílo Agrobiologie pokrokového vědce T. D. Lysenka, který později „dokázal“, že kukačka vzniká z pěnice. Jeho následovníci lysenkismus rozvinuli do netušených rozměrů. Podle nich v klasech špatně hnojené pšenice vyrůstají obilky žita (v klasech žita zase obilky pýru), na habru mohou vypučet lískové větve, nebuněčné viry dávají vznik buněčným organismům a z tasemnic uchovávaných ve formalínu mohou vyrůst živé lidské kosti.

Možná by to všechno bylo jenom legrační, kdyby se tyto epochální objevy uskutečnily někde jinde a někdy jindy. Ve stalinském Sovětském svazu ale znamenaly pro nositele jiných názorů ohrožení života. Jeden z předních lysenkistů, důstojník tajné policie NKVD S. N. Muromcev, tak mohl své názorové oponenty osobně mučit ve vězení.

Tak si říkám, oč to dnes my darwinisté máme jednodušší. Ačkoli v některých státech USA bychom si zase tak moc vyskakovat nemohli...

Jiří Řehounek

Pozn.: Zájemci o bližší studium lysenkismu se mohou do jeho tajů ponořit jednak v řadě publikací z počátků socialistického Československa, jednak (a poněkud objektivněji) v knize Rudá biologie od Valery Soyfera, která nedávno vyšla i v českém překladu.

o o o o o o o o o o o o o o o ZELENÉ PERLY PRO ROK 2010 o o o o o o o o o o o o o o o

Druhým měsícem již pokračujeme v průběžném sbírání podivuhodných výroků, které budou mít šanci utkat se v celostátní soutěži Zelená perla roku 2010. Budeme rádi, pokud nám, pomůžete s nominacemi a citacemi, které Vás zaujmou.. Posílejte je na adresu redakce.

Edvard Sequens

"Co se týká Naturey 2000, žádnou poškozenou perlorodku říční jsem tam nikde neviděl, dokonce jsem tam nikdy neviděl ani žádnou živou. Možná jsem se špatně díval. Ptáčků jsem však viděl dost, a že by jim vodáci nějak ubližovali? Hnízdění už mají v červenci a srpnu za sebou, chytit ho nemůžete, střílet jsem po nich taky nikoho neviděl. Vodák projede okolo, možná mluví, možná zpívá, že by jim to vadilo?"

senátor Pavel Eybert (ODS), v článku "Splouvání Vltavy? Uměle vyvolaný problém", Mf DNES 18. ledna 2010

Jak na klimatickou změnu? a Voda v krajině jižních Čech

V rámci projektu „Pod korunou stromů“, který realizuje KRASEC za podpory Státního fondu životního prostředí, Ministerstva životního prostředí a Jihočeského kraje, své aktivity prioritně zaměřujeme na témata roku. Tím prvním bylo společné téma Klima a voda. Mimo řady akcí pro veřejnost již uskutečněných a dalších chystaných vydala Calla ve spolupráci s Českým nadačním fondem pro vyduru dvě tematické skládačky: „Jak na klimatickou změnu?“ a „Voda v krajině jižních Čech“ přinášející základní informace a odkazy na informační zdroje na internetu o obou tématech. Obě tiskoviny si můžete vyzvednout v kanceláři Krasce a Cally, stáhnout si je z nabídky publikací na webových stránkách Cally anebo Vám je pošleme poštou.

Edvard Sequens

Okénko sdružení ARNIKA

Jaký obal je ten nejšetrnější?

Obaly jsou nedílnou součástí řady výrobků – vedle původní funkce (umožnit transport a chránit výrobek), mají obaly přilákat pozornost spotřebitele. Reklamní strategové koumají, jaká barva, tvar, materiál nebo motiv přitáhne naše oči. Konečný výběr, navzdory všem reklamním tahákům, ovšem zůstává na nás, zákaznících. Zda zakoupit výrobek zabalený v polyetylentereftalátu (PET), polyvinylchloridu (PVC), skle, znovuvyužitelném nebo vratném obalu závisí jen na našem výběru. Vezměme v úvahu, že je zhruba polovina našeho domácího odpadu tvořena právě obalovým materiálem. Na naší cestě k odpovědnému spotřebiteli, který se nezajímá pouze o to, jak za co nejmenší cenu nakoupit co největší množství zboží, ale zohledňuje také ekologické dopady a zdravotní důsledky svého nákupu, je potřeba se zamyslet, jaký z obalů je pro životní prostředí nejšetrnější.

Samozřejmě, je to takový obal, který se odpadem nestává (např. pytlík, který znovu použijeme nebo vratná nápojová lahev), ale vybrat takovou alternativu ve všech případech možné není. Míru (ne)šetrnosti obalu k životnímu prostředí můžeme posoudit z mnoha úhlů pohledu.

Životní cyklus obalu

Nejobektivnější dostupnou metodou je posoudit veškeré procesy spojené s obalem od těžby surovin po likvidaci odpadu, tzv. posouzení životního cyklu neboli LCA (Life Cycle Assessment). Taková metoda byla využita ve studii zveřejněné Ministerstvem životního prostředí (MŽP) v listopadu 2009. Studie posoudila životní cyklus nápojových obalů od zmíněné těžby surovin, přes výrobu, (znovu)naplnění a distribuci obalu, uvedení druhotné odpadové suroviny sběrem a recyklací zpět do oběhu, až po vznik odpadu. Fáze užití do posouzení zahrnuta nebyla. V následujícím textu chceme spotřebitele, který má zájem orientovat se na koupi nápojů v nejšetrnějších dostupných obalech, seznámit se závěrem studie MŽP s názvem Porovnání environmentálních dopadů nápojových obalů v ČR metodou LCA, která byla zveřejněna na konci listopadu 2009 a zároveň vyvrátit nepravdivé nebo chybně interpretované závěry studie, které používají ve svých tiskových zprávách zástupci obalového průmyslu.

Porovnání environmentálních dopadů nápojových obalů metodou LCA

Z obalových materiálů nápojů dostupných na českém trhu byly ve studii MŽP posuzovány plastové (PET), kovové (hliník), kombinované (nápojový karton) a skleněné obaly. Ze závěrů studie vyplývá, že nejvíce energie je spotřebováno během životního cyklu hliníkových plechovek, nevratného skla a PET lahví. Spotřeba surovin a vody je nejzásadnější u skleněných nevratných obalů a již zmiňovaných hliníkových plechovek. Zatímco v případě skleněných obalů se spotřeba surovin týká především písku, vápence, železa, znečisťovačů a chloridu sodného, v případě plechovek je využíván především bauxit. S hliníkovými plechovkami je

také spojena nejvyšší produkce nebezpečných odpadů, které tvoří 0.8 hmotnostního procenta všech odpadů vznikajících v životním cyklu těchto obalů. Nejvyšší celkové množství odpadu je ovšem vyprodukováno v životním cyklu nápojových kartonů.

V uvedené studii se autoři pokusili kvantifikovat příspěvi životního cyklu nápojových obalů ke globálnímu oteplování, poškození ozonové vrstvy, acidifikaci, tvorbě fotooxidantů a eutrofizaci. Z porovnání výsledků vyplývá, že kromě kategorie dopadu „poškození ozonové vrstvy“, kde nejméně příznivě působí životní cyklus PET lahví, je ve všech ostatních kategoriích dopadu pořadí následující:

1. kompozitní obaly neboli nápojový karton nebo tetrapack (nejmenší dopad)
2. vratné sklo
3. PET velké
4. PET malé
5. hliníkové plechovky
6. nevratné sklo (nejvyšší dopad)

Tisková zpráva Svazu výrobců nealkoholických nápojů tvrdí, že "Studie potvrdila, že ze všech v současné době používaných obalů pro nealkoholické nápoje nejméně zatěžují prostředí 1,5 litrové či 2 litrové PET obaly a nápojové kartony" není tudíž pravdivá. Další tvrzení SVNN, že "Výroba a distribuce nealkoholických nápojů se v naprosté většině ukazatelů sledovaných studií nepodílí na celkové zátěži životního prostředí ČR ani jedním procentem. Pouze v jednom případě tento podíl přesáhl hranici dvou procent: jde o podíl na negativních důsledcích vyplývajících ze zpracování bauxitu používaného při výrobě hliníkových nápojových plechovek", je opět dezinformace. Nejedná se o procenta 2 ale o 4,3 procenta.

Jaký obal si má tedy ekologicky uvědomělý spotřebitel vybrat?

Za studie MŽP vyplývá, že ekologicky uvědomělý spotřebitel by se měl zcela vyhýbat nápojům v hliníkových plechovkách a skleněným lahvím na jedno použití. Odpověď na otázku, jaký obalový materiál by si měl při koupi hotového nápoje dávat nejčastěji, neexistuje jednoznačná odpověď – výroba a distribuce nápojových kartonů vyžaduje nejmenší množství energie, ale jejich recyklace je značně obtížná. V České republice neexistuje příliš zpracovatelských linek. Minimum fungujících linek je limitováno ekonomickou stránkou provozu (cenou druhotných surovin). Navíc je systém sběru nápojových kartonů zatím v plenkách a produkce této odpadové suroviny je značně nevyrovnaná (uvádí se, že produkce Prahy a Středočeského kraje tvoří 50% produkce celé České republiky). Z výše uvedených důvodů je možné doporučit využívání nápojových kartonů pouze tam, kde funguje separovaný sběr a následná recyklace těchto obalů. Ve většině případů by měl uvědomělý spotřebitel, který si odskočí od vody z kohoutku, vybírat nápoje ve vratných skleněných lahvích.

Jitka Straková, ARNIKA České Budějovice

Třídíme s Jáchymem

Každý teoretik environmentální výchovy dobře ví, že děti třídí odpad raději než dospělí a dovedou k tomu vychovávat i své rodiče. Protože já a moje žena jsme v tomto směru již poměrně vychovaní, nezbylo nám než sledovat, kdy začne třídít naše batole. A musím udiveně konstatovat, že to bylo ještě před jeho druhými narozeninami. Ani jsme mu nemuseli nic vysvětlovat nebo ho nutit. Začal separovat sám od sebe.

Jakmile byla možnost třídění do různých košů objevena, naučil se Jáchym, který koš je na papíry, který na plasty a který na směsný odpad (jiných odpadů nemáme zase tolik, abychom na ně potřebovali speciální koš). Už taky pozná málo zamaštěný papír od hodně zamaštěného papíru a tomu přizpůsobuje strategii separace. Někdy se dokonce stane, že chce vytřídít i papír, u kterého to není zrovna žádoucí, a začne přetahovaná. A tak se u nás doma stalo třídění hitem posledních týdnů.

Třídění papíru je samozřejmě nejzajímavější, protože příslušný koš stojí až za ostatními dvěma vzadu a je třeba se do něj pořádně nahnout a vyzkoušet udržování rovnováhy. Takže když přijdu z práce domů a vidím, jak ze škvíry mezi ledničkou a kuchyňskou linkou trčí dvě ve vzduchu se třepetající nožičky, vím, že je všechno v nejlepším pořádku. To jenom náš Jáchym opět separuje.

Jiří Řehounek

Představení bioklubu Hnutí DUHA České Budějovice se sídlem v Kaplici

Naše organizace má vedle programů Energetika, Lesy a Odpady také program Zemědělství. Cílem tohoto programu je podporovat mimo jiné ekologické zemědělství. Snažíme se jednat se zemědělci, výrobci i prodejci. V bioklubech se skloubí dva naše programy: odpady a zemědělství. Možná se ptáte, proč odpady? Odpověď je nasnadě, v bioklubech se nakupuje většinou ve velkých baleních, a tudíž vzniká minimum odpadů. Také se snažíme kupovat od českých producentů. Cena je nižší než v běžném obchodech, protože máme minimální rabat.

Kdokoli bude mít zájem může se ozvat na číslo telefonu 380 311 459, email: ceskebudejovice@hnutiduha.cz. Těž vám pošleme nabídku dodávaného sortimentu.

Ondra Šanda

Pozvánky na akce

Společnost ROSA a sdružení Calla

Vás srdečně zvou na besedu v cyklu Zelených čtvrteků

„Energetické využití biomasy“

s prof. Ing. Janem Moudrým, Csc. z Jihočeské univerzity

**Konec fosilních paliv? Proc topit biomasou? Znečištění životního prostředí emisemi.
Trvalá udržitelnost. Obnovitelné zdroje energie.**

Ve čtvrtek 18. 2. 2010 od 18 hodin

V galerii Měsíc ve dne, Nová ul. 3, České Budějovice

Více informací:

Rosa – společnost pro ekologické informace a aktivity, Senovážné nám. 9, České Budějovice, tel.: 387 432 030, rosa@rosacb.cz, <http://www.rosacb.cz>

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice tel.: 387 310 166, calla@calla.cz, <http://www.calla.cz>

Akce je podpořena grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti a dále v rámci sítě Krasec za finanční podpory Státního fondu životního prostředí, Ministerstva životního prostředí a Jihočeského kraje.

*** * ***

Hnutí DUHA a Nadace Heinricha Bölla vás zvou na seminář pod záštitou poslanců Ondřeje Lišky (Strana zelených) a Jiřího Krátkého (ČSSD)

Čisté teplo

Jak lze zajistit vytápění českých domů a přitom srazit spotřebu uhlí i plynu

Úterý 16. února 2010, 13:00–17:00

Sál Státní akta, Poslanecká sněmovna, Sněmovní 4, Praha 1

Seminář má otevřít debatu, jak lze zajistit vytápění českých domů a přitom srazit spotřebu uhlí i plynu – a snížit tak dovoz z Ruska, exhalace skleníkových plynů, účty domácností za energii i devastaci země povrchovými doly. Měl by také diskutovat konkrétní opatření, která jsou k tomu potřeba. Ekologické organizace seznámí veřejnost s řešením, které kombinuje investice do zateplování domů, solárních kolektorů

či výtopen na biomasu, nové standardy pro developery i prozatímní zásobování tepláren uhlím ze stávajícího dolu Bílina.

Vstup na seminář je zdarma. Svou účast však prosím potvrďte. Podmínkou vstupu do budovy je předložení občanského průkazu nebo pasu. Vstup do Poslanecké sněmovny pouze hlavním vchodem (Sněmovní 4).

Potvrzení účasti a další informace: Martin Sedlák, Hnutí DUHA, martin.sedlak@hnutiduha.cz, telefon: 737 128 471, <http://www.hnutiduha.cz/index.php?cat=kalendar&id=120>

Solární elektrárna v rodinném domku - seminář

Akci pořádá: EkoWATT, centrum pro obnovitelné zdroje a úspory energie

Kdy: středa 24. února 2010, 12:30 – 16:30 hod.

Kde: Dům kultury Metropol, salonek č. 231, Senovážné nám., České Budějovice

Chcete si postavit fotovoltaickou elektrárnu? Navštivte seminář, kde se dozvíte více o technických řešeních a ekonomice provozu. Pozvánka ke stažení [zde: http://krasec.cz/files/Sol%C3%A1rn%C3%AD_elektr%C3%A1rna_pozv%C3%A1nka_3.pdf](http://krasec.cz/files/Sol%C3%A1rn%C3%AD_elektr%C3%A1rna_pozv%C3%A1nka_3.pdf)

Přednáší K. Srdečný, EkoWATT.

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí a Hamerský potok, o. s.

Vás zvou na přednášku a besedu

Rašeliniště na Jindřichohradecku

s biology Petrou Konvalinkovou, Petrem Hesounem a Jiřím Řehounekem

Jak vzniká a jak se těží rašelina? Způsoby obnovy těžených rašelinišť.

Zajímavá rašeliniště Jindřichohradecka a péče o ně.

Jindřichův Hradec, Městská knihovna, čtvrtek 4. března 2010 od 17:00

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

Jihočeská pobočka České společnosti entomologické, Entomologický klub Jihočeského muzea a Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Vás zvou na přednášku a besedu

Těžební prostory – šance pro ochranu přírody

s entomologem Jiřím Řehounekem (Calla)

Přednáška představí zajímavé těžební prostory v jižních Čechách, jejich zajímavé obyvatelé a zásady ekologické obnovy po těžbě nerostných surovin. Zvláštní pozornost bude věnována ochraně hmyzu.

České Budějovice, Jihočeské muzeum, sobota 13. března 2010 od 10:00

Aktivita Calla na ochranu zajímavých pískoven podporuje EOG Association for conservation.

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

srdečně zve všechny zájemce na přírodovědnou vycházku

SOVÍ HOUKÁNÍ

s ornitologem Petrem Veselým

Kdy: pátek 26. února 2010, 18 hodin

Kde: Zastávka MHD Vysokoškolské koleje (konec na zastávce Máj – Antonína Barcala)

Program: poslouchání sov přilákaných nahrávkami jejich hlasů, zajímavosti ze soviho života, pokus o odchyt sovy

Pro bližší informace sledujte web Cally.

Hnutí DUHA vyhlašuje soutěž o nejlepší komiks na téma moderních zelených technologií.

Komiks by měl zajímavou a pozitivní formou propagovat moderní zelené technologie. Soutěže se může zúčastnit kdokoli. Celý komiks by ale neměl rozsahem přesáhnout rozměry A4.

Soutěž? Ale o co?

První tři místa budou finančně odměněna!

1. cena 5 000 Kč
2. cena 3 000 Kč
3. cena 1 000 Kč

Své komiksy nám pošlete v elektronické podobě v rozlišení 600 dpi do půlnoci **19. února 2010** na adresu ondrej.resl@hnutiduha.cz. Konečné dílo musí být vyhotoveno výhradně pro účely soutěže. Při využití již existujících prvků nesmí být tyto prvky chráněny autorskými právy. Účastníci zcela odpovídají za svá díla a souhlasí s tím, že je bezplatně poskytnou Hnutí DUHA spolu s příslušnými právy na jejich šíření a reprodukci. Hnutí DUHA je oprávněno používat, reprodukovat, upravovat, publikovat a šířit do soutěže předložená díla podle svého vlastního uvážení. Příspěvky se nevracejí.

ĎÁBLÍKOVA PORADNA

Potřeboval bych sehnat tzv. Fénixovy slzy pro svého nemocného dědu, ale jelikož se jedná o pravděpodobně ilegální lék, nedaří se mi je sehnat. Mohli byste mi nějak poradit, kde mám hledat. Chápu, že asi nemůžete radit, kde se dá sehnat něco ilegálně. Ale nějaká nápověda třeba.

Ohledně konopného výtažku doporučuji se obrátit na iniciativu Konopí je lék <http://www.konopijelek.cz> a jejího zástupce pana Dušana Dvořáka - DusanDvorak@seznam.cz. Na stránce <http://www.konopijelek.cz/index.php?stranka=info-pacienti> najdete informace přímo pro pacienty. Případně se zkuste obrátit na firmu Bayer&Romsy - <http://www.ekonstrukter.cz/hemp-cosmetics/>, kteří jsou v kontaktu s panem Rickem Simpsonem. Ten o Fenixových slzách a jejich výrobě a využití přednášel na několika místech v ČR a v současné době pobývá v ČR. Bližší informace z odborných titulů k této tématice najdete zde: <http://www.konopijelek.cz/index.php?stranka=odborna-literatura>.

Hana Gabrielová

Ekologická poradna sdružení Calla

Mimo běžná témata ekologické poradny u nás můžete hledat pomoc v oblastech, na které se specializujeme:

Procesně-právní poradenství - metodická i právní pomoc občanům, obcím a občanským aktivitám při rozhodování o stavbách a činnostech ovlivňujících životní prostředí, zapojování veřejnosti do procesů posuzování vlivů staveb na životní prostředí, využívání zákonů o poskytování informací, zakládání

občanských sdružení, organizování občanských aktivit, zprostředkování posudků. *Za tuto oblast poradny odpovídá Pavla Matějková, dosažitelná na telefonu 387 311 381, e-mail: pavla.matejkova@calla.cz.*

Ochrana přírody a krajiny - odborná pomoc v oblasti biologie a ochrany přírody, chráněná území a péče o ně, územní a druhová ochrana přírody (se zaměřením na entomologii a botaniku), ekopedagogické využití chráněných území. *Za tuto oblast poradenství je zodpovědný Jiří Řehounek, volejte ho na telefon 384 971 934 nebo pište na e-mail: rehounekj@seznam.cz.*

Obnova těžbou narušených území - přirozená obnova těžbou narušených území (především ve šterkopískovnách), poradenství při tvorbě rekultivačních plánů využívajících přirozenou obnovu, využití těžbou narušených území v druhové ochraně a ekologické výchově a ekologie obnovy (restoration ecology). *V této oblasti Vám poradí Jiří Řehounek, kterého najdete na telefonu: 384 971 934, ale spíše na e-mailu: rehounekj@seznam.cz.*

Trvale udržitelná energetika - poradenství občanům, obcím i občanským sdružením v oboru obnovitelných zdrojů energie, jejich možnostech, dostupnosti, podporách pro realizaci, legislativě apod. Právní a všestranná informační pomoc obcím, u nichž by mohlo být vybudováno konečné úložiště vysoce radioaktivních odpadů, archiv informací k jaderné energetice. *Pro odpovědi z oblasti energetiky se obračete na Edvarda Sequense na telefon: 384 971 932, e-mail: edvard.sequens@calla.cz.*

Alternativy pro zemědělství - informace o pěstování technických plodin v zemědělství a jejich dalším využití. Konzultace pro zemědělské podniky v oblasti energetické soběstačnosti: pěstování energetické biomasy, využití biopaliv. Archiv videí, fotografií, publikací a informačních materiálů o pěstování, zpracování a využití konopí setého. *Poradnu v oblasti zemědělství u nás vede Hana Gabrielová, kterou kontaktujte pomocí telefonu: 387 310 166 nebo e-mailu: hana.gabrielova@calla.cz.*

Poradenské hodiny pro veřejnost v kanceláři sdružení - Fráni Šrámka 35, České Budějovice:

Pondělí - 10 až 14 hodin (především energetika)

Středa - 13 až 16 hodin (především procesně-právní poradenství)

Čtvrtek - 14 až 17 hodin (především ochrana přírody a krajiny a ekologická obnova po těžbě surovin)

Osobní návštěva mimo poradenské hodiny je možná po předchozí domluvě. Využijte poradenství pomocí e-mailu: poradna@calla.cz. Písemné spojení: Calla, P.O. BOX 23, 370 04 České Budějovice.

Zpravodaj Dáblík vydává:

Calla - Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: P. O. BOX 23 370 04 České Budějovice

Telefony: 387 310 166, 387 311 381, 384 971 930

E-mail: calla@calla.cz

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Sídlo: Fráni Šrámka 35, České Budějovice

Fax: 384 971 939

Internet: <http://www.calla.cz>

Starší čísla občasníku Dáblík najdete na stránkách sdružení Calla.

Uzávěrka dalšího čísla je 28. února 2010.

►► Nechcete-li dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás okamžitě vyřadíme z adresáře. ◀◀

►► Chcete-li se přihlásit k jeho pravidelnému odběru, pište na calla@calla.cz ◀◀

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti.

